

Pirkanmaan hyvinvointialueen valtuustolle, valtuustoryhmille sekä johtaville luottamushenkilöille ja viranhaltijoille

Palvelutarpeet, käyttäjäkokemus ja demokratia päätösten pohjaksi

Vajaan vuoden toiminnassa olleet hyvinvointialueet ovat olleet suurissa vaikeuksissa tuottaa riittäviä ja laadukkaita palveluja. Tämä koskee Pirkanmaalla eri käyttäjäryhmiä, alueita ja tuotantotapoja. Lisäksi palveluja on heikennetty ja lakkautettu, ja marraskuussa hyväksytyyn palveluohjelman mukaan sama linja jatkuu. Palvelujen lakkautusten myötä kokonaiset kunnat ovat vaarassa kuihtua.

Yhdenvertaisuus on toteutunut negatiivisella tavalla eli kaikkien palveluja on heikennetty. Paikoin on käynyt niin, että palvelun taso on määritelty heikoimman alueen mukaan ja hinta kalleimman mukaan. Ei tässä näin pitänyt käydä. Mekaaninen yhdenvertaisuus ei arvosta olemassaolevia palvelurakenteita eikä tunnista alueiden erilaisia lähtökohtia ja tarpeita.

Tampereen Tapaturma- ja sairausinvalidit ry on noin 150:n monivammaisen ja valtaosin iäkkään jäsenen yhdistys. Olemme vuoden mittaan käsitelleet Pirkanmaan hyvinvointialueen (Pirha) palvelujen tilaa kerhoissamme, kokouksissamme ja yleisötilaisuuksissamme. Tähän kannanottoon olemme koonneet niitä asioita, jotka ovat keskeisesti nousseet esille. Toivomme vastausta kannanottoomme, jolloin voimme miettiä jatkotoimia asioiden korjaamiseksi.

1. Valtiovalta päättää koko soten rahoituksen raameista, mutta hyvinvointialueilla on mahdollisuus ja velvollisuus vaikuttaa rahoituksen linjauksiin ja niiden alueelliseen käyttöön. Palvelujen alibudjetointi on lopetettava, sillä se on väärä signaali valtiovallan suuntaan ja pahentaa rahoituksen syöksykierrettä. Lain mukaan valtion on turvattava kansalaistensa henki ja terveys, siihen on oltava rahaa, muuten rikotaan lakia. **Esitämme, että Pirha tekee realistisen arvion nykyisestä rahoitusvajeestaan ja anoo valtion lisäbudjetista puuttuvaa osuutta palvelujen rahoittamiseksi.**

2. Alueellisia toimivia palveluja pitää arvostaa ja tukea, se on koko hyvinvointialueen etu. Palvelutarjonnan ja talouden lisäksi sillä on psykologisesti suuri merkitys. Jos jossakin asiat ovat hyvin, se kannustaa muitakin yrittämään paremmin. Arvostuksen puute ei kannusta parempaan, se lamauttaa ja katkeroitaa. Pitää myös muistaa, että toimivat alueelliset sotepalvelut pitävät yllä työllisyyttä, kauppaa ja muita palveluja sekä vähentävät terveydenhuollon taksi- ja ambulanssiliikennettä eli asiassa on myös ekologinen ulottuvuus. **Esitämme, että Pirhan hallituksen 20.11.2023 tekemät toimivien palvelujen heikennykset ja lakkautukset perutaan ja päätösvalta asiassa palautetaan Pirhan aluevaltuustolle.**

3. Hyvinvointimallin yksi keskeinen tavoite oli säästää soten kuluissa, mutta näyttää käyneen ja käyvän toisin. Kun palveluihin ei palkata riittävästi omaa henkilökuntaa, työntekijävajetta on paikattava palveluiden tarpeettoman suurilla ostoilla. Tämä koskee vallankin keikkalääkäreitä. Samalla menetetään työhönsä sitoutuneiden ammattilaisten tieto ja taito sekä vauhditetaan alan arvostuksen laskua ja työvoiman pakoa alalta. Sosiaalityön asema sekä itsenäisenä että osana terveydenhuoltoa on heikentynyt, se on jäänyt keskustelussa taka-alalle. **Esitämme, että tulevan vuoden aikana Pirha ryhtyy toimiin keikkalääkärien korvaamiseksi työsuhteisilla lääkäreillä, parantaa hoitohenkilöstön asemaa joukkopaon estämiseksi ja turvaa sosiaalityön aseman sote-palveluissa.**

4. Palvelujen digitalisaatio ei saa olla itsetarkoitus, eikä sillä saa korvata henkilökontaktia vaativia palveluita. Tämä koskee erityisesti monisairaita, vammaisia ja iäkkäitä palvelujen käyttäjiä. He ovat vaarassa syrjäytyä palveluista, jolloin hyvinvointimallin tavoitteena oleva yhdenvertaisuus ei toteudu. Itsetarkoituksellinen digitalisaatio vie liian suuren osan lääkärien ja muun henkilöstön työajasta ja jopa vaarantaa tietosuojan. Ja kuten uutisissa kerrotaan, huonosti toteutettuihin digitaalisiin järjestelmiin hukataan rahaa pois varsinaisista palveluista.

Esitämme, että digipalveluja suunnitellessaan Pirha kuuntelee asiakkaitaan, työntekijöitään ja alan tutkijoita digi-syrjäytymisen estämiseksi, henkilöstön turhan kuormittamisen vähentämiseksi, asiakkaiden tietosuojan turvaamiseksi sekä tuhlauksen lopettamiseksi.

5. Kansalaisvaikuttaminen ja lähidemokratia ovat liian arvokkaita asioita menetettäväksi, mutta niin on vaarassa käydä. Paljon puhutut leveämmät hartiat eivät auta, jos ja kun pään osuus kapenee samalla. Varoittava esimerkki on Pirhan palveluverkosta päättämisen siirtäminen aluevaltuustolta aluehallitukselle. Se valta, joka kuntavallan aikana oli hajautettu Pirkanmaan kaikkiin kuntiin ja palvelujen käyttäjien lähelle, on nyt keskitetty aluehallituksen 20 jäsenelle. Päätösvallan vieminen pois ihmisten läheltä vähentää kiinnostusta vaikuttamiseen ja heikentää vuorovaikutusta yhteiskunnassa. Ja jos digitalisaatio ulotetaan myös suunnittelun ja päätösten pohjaksi, uhkaavat tietotekniikan algoritmit myös suppeita päättäjryhmiä.

Esitämme, että Pirha palauttaa palveluverkosta, taloudesta ja suurista linjauksista päättämisen aluevaltuustolle, kuuntelee asiakkaitaan, henkilöstöään ja alan tutkijoita sekä jarruttaa digitalisaation tuloa päätöksentekoon. Myös päätösten lainmukaisuus on varmistettava kaikissa tapauksissa.

Tampere 13.12.2023

Tampereen Tapaturma- ja sairausinvalidit ry:n hallitus

Hannu Oittinen
puheenjohtaja